

کلیات آموزش قرآن و روش‌های آن

(مروری بر مبانی و برنامه‌های آموزش قرآن کشور)

جهت استفاده:

دانشجویان، مربیان، معلمان، مدرسان، مدیران و کارشناسان فعالیت‌های قرآنی

آوند دانش

مؤلفان:

محمد حسین فریدونی

محمد وحید شیخ‌بهای

اتحادیه تشکل‌های قرآنی کشور

عنوان و نام پدیدآورنده: کلیات آموزش قرآن و روش‌های آن؛ مروری بر مبانی و برنامه‌های آموزش

ترآن کشور / نوشته‌ی محمدحسین فریدونی، محمد وحید شیخ‌بهایی

ویراستار: مریم قنواتی

مشخصات نشر: تهران: آوند دانش، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری: ۷۵ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۲۲-۱۴-۶

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

رده بندی کنگره: ۸ ک/ف/۲/۶۶۵

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۱۰۷

شماره کتابشناسی ملی: ۳۳۰۳۹۵۶

آوند دانش

کلیات آموزش قرآن و روش‌های آن

نوشته‌ی محمدحسین فریدونی، محمد وحید شیخ‌بهایی

ویراستار: مریم قنواتی

طراح و صفحه‌آرا: محمدعلی حمدی

تاریخ انتشار: پاییز ۱۳۹۲ - چاپ اول

شمارگان: ۲۰۰۰ جلد

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات اوقاف

نشانی ناشر: ابتدای خ پاسداران، خ گل‌نبی، خ ناطق‌نوری، بن‌بست طلایی. پلاک ۴

مرکز پخش: میدان انقلاب، خ جمالزاده. کوچه دعوتی، شماره ۱۲

صندوق پستی: ۱۹۵۸۵/۶۷۳

تلفن: ۲۲۸۹۳۹۸۸ نامبر: ۲۲۸۷۱۵۲۲ تلفن مرکز پخش: ۶۶۵۹۱۹۰۹

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۲۲-۱۴-۶

قیمت: ۳۵۰۰ تومان

کلیه حقوق این کتاب نزد ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۲	مفاهیم اصلی
۳	مبانی آموزش قرآن در کتاب و سنت
۷	وظایف احاد جامعه اسلامی نسبت به قرآن مجید در کتاب و سنت
۷	قرائت قرآن
۱۰	استماع قرآن
۱۳	تدبیر در قرآن
۱۵	انس با قرآن
۱۶	عمل به قرآن
۱۷	ایمان به قرآن
۱۸	حفظ قرآن
۱۸	برنامه درسی و مؤلفه های آن
۲۰	برنامه های آموزش قرآن در نظام رسمی و غیر رسمی
۲۱	برنامه آموزش قرآن در نظام رسمی آموزش و پرورش
۲۳	برنامه آموزش های قرآنی در نظام رسمی آموزش عالی
۲۷	آموزش قرآن در نظام غیر رسمی دولتی
۳۱	آموزش قرآن در نظام غیر رسمی مردمی
۳۲	طبقه بندی اهداف آموزش قرآن
۳۲	سطوح اهداف آموزش خواندن قرآن
۳۳	سطوح اهداف آموزش درک معنا (ترجمه و مفاهیم) آیات قرآن
۳۴	سطوح اهداف آموزش حفظ قرآن
۳۵	سطوح اهداف آموزش تدبیر قرآن

- کلیات برنامه های درسی رایج آموزش عمومی قرآن ۳۷
- الف) برنامه های آموزش های قرآنی نونهالان ۳۷
- ب) برنامه های آموزش قرائت قرآن ۳۳
- ج) برنامه های آموزش درک معنا (ترجمه و مفاهیم) آیات قرآن ۵۰
- معرفی برخی از برنامه های رایج آموزش ترجمه و مفاهیم (درک معنا) قرآن ۵۲
- د) برنامه های آموزش معارف قرآن ۵۷
- برنامه های آموزش عمومی تفسیر قرآن ۵۸
- برنامه های آموزش تدبر قرآن کریم ۶۰
- هـ) برنامه های آموزش حفظ قرآن ۶۲
- انواع دوره های آموزش حفظ ۶۴
- منابع و مآخذ ۶۷

سخنی با خوانندگان:

اتحادیه تشکل‌های قرآنی کشور در راستای ارتقای منابع انسانی دست‌اندرکار فعالیت‌های قرآنی مردمی، در سال ۱۳۸۵ پیشنهاد برگزاری دوره‌های کوتاه‌مدت «آموزش مدیریت فعالیت‌های قرآنی» را به مرکز هماهنگی، توسعه و ترویج فعالیت‌های قرآنی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ارائه نمود. به همین منظور کمیسیون آموزش این اتحادیه با دعوت از صاحب‌نظران مختلف، عناوین و سرفصل‌های محتوایی این دوره را طراحی و با پشتیبانی مرکز در دو مقطع زمانی تابستان ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷ در قالب پنج دوره در شهرهای تهران، مشهد و تبریز به اجرا درآورد. آشنایی با کلیات آموزش قرآن و روش‌های آن یکی از عناوین آموزشی این دوره است که محتوای آن توسط جناب آقای مهندس محمد حسین فریدونی کارشناس ارشد مدیریت فرهنگی و عضو محترم هیأت مدیره این اتحادیه تنظیم شده است. مجموعه حاضر که در آن نظام آموزش قرآن کشور از دیدگاه مدیریتی توصیف شده است، کتاب آموزشی این دوره می‌باشد که علاوه بر استفاده در دوره‌های آموزشی، می‌تواند به عنوان کتاب راهنمای عمومی در اختیار دست‌اندرکاران نظام توسعه فرهنگ قرآنی قرار گیرد.

اتحادیه تشکل‌های قرآنی کشور امیدوار است که انتشار این مجموعه آگاهی برای تدوین و تألیف آثار مدیریتی دیگر از سوی مؤلف و دیگر صاحب‌نظران در حوزه آموزش قرآن و سایر حوزه‌های توسعه فرهنگ قرآنی باشد. اظهار نظر کارشناسان قرآنی در خصوص محتوای این مجموعه موجب تکمیل و ارتقای این اثر در ویرایش‌های بعدی خواهد بود.

اتحادیه تشکل‌های قرآنی کشور

«بسم الله الرحمن الرحيم»

الرحمن * علم القرآن * خلق الانسان

مقدمه:

قرآن کریم متعلق به همه انسان‌ها در هر زمان و مکان و با هر سن و جنس و از هر نژاد و قبیله و دارای هر میزان بهره از استعدادها و بشری و توانایی‌های ذهنی و قابلیت‌های فهم و درک می‌باشد و آمده است تا همه را از تاریکی‌ها به روشنایی رهنمون شود. از رسول خدا (ص) روایت شده است: «إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ هُوَ مَأْدِبُهُ اللَّهُ فَعَلَّمُوا مَا دُبَّتْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ...» قرآن، خوان گسترده الهی است؛ تا می‌تواند از آن فرا گیرید...^۱

نهاد آموزش قرآن یکی از مهمترین نهادهای جامعه مسلمانان در طول تاریخ و تمدن اسلامی بوده است. جوامع اسلامی حتی با داشتن مدیران ناباب و بعضاً مخالف دین، این نهاد مهم را همواره پاسداری نموده‌اند. تا آنجا که هم‌اکنون و در آستانه نیمه دوم قرن پانزدهم هجری قمری همچنان این نهاد در میان همه کشورهای اسلامی و اقلیت‌های مسلمان، البته به شدت و ضعف، پابرجا مانده است.

در جمهوری اسلامی نیز نهاد آموزش قرآن در مجرای نهادهای رسمی آموزشی و در جریان بالنده نهادهای مردمی اصلی‌ترین نهاد تأثیرگذار در جهت توسعه فرهنگ حیات‌بخش قرآن مجید در جامعه است. از این رو، آشنایی مدیران دست‌اندرکار و مرتبط با فرهنگ و تعلیم و تربیت، با حوزه تعلیم قرآن ضروری است. مجموعه حاضر با هدف آشناسازی عمومی ایشان با نظام آموزش‌های قرآنی در جمهوری اسلامی ایران و مفاهیم اصلی آن تنظیم شده است. متن این کتاب برای اولین بار در تابستان سال ۱۳۸۸ تنظیم و طی سال‌های بعد در قالب جزوه آموزشی به صورت محدود جهت دوره‌های آموزشی کارشناسان قرآنی تکثیر شد. نسخه حاضر که به درخواست دبیرخانه جشنواره شیوه‌های نوین آموزش قرآن کریم (آیات) وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مبنی بر چاپ این مجموعه

در قالب کتاب در اختیار علاقمندان به مباحث آموزش قرآن قرار گرفته، همان متن همراه با برخی نکات تکمیلی محدود می‌باشد.

بر خود لازم می‌دانیم از زحمات بی‌شائبه برادر عزیز جناب آقای حسین فرجی در بازخوانی و ویرایش متن کتاب تشکر کنیم.

امید است که این مجموعه مورد استفاده و نقد کارشناسان و صاحب‌نظران قرآنی کشور قرار گرفته این برادر کوچک را از نظر و دعای خیر خویش بهره‌مند سازند.

محمدحسین فریدونی؛ fereidooni_mh@yahoo.com

محمدوحید شیخ‌بهایی؛ alhojorat@gmail.com

مفاهیم اصلی:

در منشور توسعه فرهنگ قرآنی مصوب ۱۳۸۸/۲/۲۲ شورای عالی انقلاب فرهنگی دو حوزه آموزش عمومی قرآن و آموزش‌های تخصصی (عالی) قرآنی در نظام آموزش قرآن تعریف شده است که دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است نسبت به هدایت، حمایت و پشتیبانی از توسعه این دو حوزه اقدام نماید. در همین راستا کمیسیون توسعه آموزش عمومی قرآن کشور متشکل از نهادهای مرتبط با این حوزه با مسئولیت وزیر آموزش و پرورش و کمیسیون توسعه پژوهش و آموزش عالی کشور با مسئولیت وزیر علوم، تحقیقات و فناوری و مشارکت نهادهای حوزوی و علمی دیگر پشتیبانی و تشکیل شده است. تعاریف مفاهیم اصلی مربوط به این دو حوزه چنین است:

آموزش عمومی قرآن:

برنامه‌های آموزشی مربوط به خواندن و درک مفاهیم و معارف قرآن که برای انس آحاد جامعه با قرآن و استفاده از آن ارائه می‌شود.